

19 Οκτωβρίου 2019

Η Λειτουργία στην Αγιά Σοφιά το Γενάρη του 1919

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Κάποτε μου μίλησε ο παππούς μου για ένα Κρητικό παπά, αληθινό παλικάρι, πού το Γενάρη του 1919 λειτούργησε κάτω από τους χιλιόχρονους θόλους της Αγια-Σοφίας! Πρωταγωνιστής αυτού του συγκλονιστικού γεγονότος της εθνικής μας ζωής, το οποίο δυστυχώς αγνοούν πολλοί Έλληνες, ήταν ένα αληθινό παλικάρι, ένα βλαστάρι της λεβεντογέννας Κρήτης, της οποίας τα ανδρεία παιδιά έδωσαν πάντα το μεγάλο παρόν σ' όλους τους αγώνες του Γένους, από τα πανάρχαια χρόνια ως τις μέρες μας. Αναφερόμαστε στον παπα-Λευτέρη Νουφράκη από τις Άλωνες Ρεθύμνου, ο οποίος υπηρετούσε ως στρατιωτικός ιερέας στη Β' Ελληνική Μεραρχία, μια από τις δυο Μεραρχίες πού συμμετείχαν στις αρχές του 1919 στο «συμμαχικό» εκστρατευτικό σώμα στην Ουκρανία. Η Μεραρχία αυτή στο δρόμο προς την Ουκρανία στάθμευσε για λίγο στην Κωνσταντινούπολη, την Πόλη των ονείρων του Ελληνικού λαού, η οποία βρισκόταν τότε υπό «συμμαχική επικυριαρχία», ύστερα από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μια ομάδα Ελλήνων αξιωματικών με επικεφαλής 4ο γενναίο κρητικό και μαζί του τον ταξίαρχο Φραντζή, τον Ταγματάρχη Λιαρομάτη, το Λοχαγό Σταματίου και τον Υπολοχαγό Νικολάου αγνάντευαν από το πλοίο την πόλη και την Αγια-Σοφιά, κρύβοντας βαθιά μέσα στην καρδιά τους το μεγάλο μυστικό τους, τη μεγάλη απόφαση πού είχαν πάρει το περασμένο βράδυ, ύστερα από πρόταση και έντονη επιμονή του λιονταρόψυχου Κρητικού παπα-Λευτέρη Νουφράκη. Να βγουν δηλαδή στην πόλη και να λειτουργήσουν στην Άγια-Σοφιά.

Όλοι τους ήταν διστακτικοί, όταν άκουσαν τον παπα-Λευτέρη να τους προτείνει το μεγάλο εγχείρημα. Ήξεραν ότι τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα. Η Αγια-Σοφιά ήταν ακόμη τζαμί και σίγουρα κάποιοι φύλακες θα ήταν εκεί, κάποιοι άλλοι θα πήγαιναν για προσευχή, δεν ήταν δύσκολο από τη μία στιγμή στην άλλη να γεμίσει η εκκλησία. Ύστερα ήταν και οι ανώτεροι τους πού δεν θα έβλεπαν με καλό μάτι αυτή την ενέργεια, η οποία σίγουρα θα προκαλούσε θύελλα αντιδράσεων από τους «συμμάχους» για την «προκλητικότητα» της. Ίσως μάλιστα να δημιουργείτο και διπλωματικό επεισόδιο πού θα έφερνε σε δύσκολη θέση την Ελληνική κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο. Όμως ο παπα-Λευτέρης είχε πάρει την απόφαση του, ήταν αποφασιστικός και κατηγορηματικός. Αν δεν έρθετε εσείς, θα πάω μοναχός μου! Μόνο ένα ψάλτη θέλω. Εσύ, Κωνσταντίνε (Λιαρομάτη), θα μου κάνεις τον ψάλτη; Εντάξει, παππούλη, του απάντησε ο Ταγματάρχης, πού πήρε και αυτός την ίδια απόφαση, κι όλα πια είχαν μπει στο δρόμο τους. Τελικά, μαζί τους πήγαν και οι άλλοι. Το πλοίο πού μετέφερε τη Μεραρχία είχε αγκυροβολήσει στ' ανοιχτά, γι' αυτό επιβιβάστηκαν σε μία βάρκα στην οποία κωπηλατούσε ένας Ρωμιός της Πόλης και σε λίγο αποβιβάστηκαν στην προκουμαία. ο Κοσμάς, ο ντόπιος βαρκάρης, έδεσε τη βάρκα και τους οδήγησε από το συντομότερο δρόμο στην Άγια-Σοφιά. Η πόρτα ήταν ανοιχτή λες και τους περίμενε. ο Τούρκος φύλακας κάτι πήγε να πει στη γλώσσα του, όμως τον καθήλωσε στη θέση του και τον άφησε άφωνο ένα άγριο κι αποφασιστικό βλέμμα του Ταξίαρχου Φραντζή. Όλοι μπήκαν μέσα με ευλάβεια και προχώρησαν κάνοντας το σταυρό τους. ο παπα-Λευτέρης ψιθύρισε με μεγάλη συγκίνηση: «Εισελεύσομαι εις τον οίκον σου, προσκυνήσω προς Ναόν Άγιόν σου εν φόβω...». Προχωρεί γρήγορα, δεν χρονοτριβεί Εντοπίζει το χώρο στον οποίο βρισκόταν το Ιερό και ή Αγία Τράπεζα. Βρίσκει ένα τραπεζάκι, το τοποθετεί σ' αυτή τη θέση, ανοίγει την τσάντα του, βγάζει όλα τα απαραίτητα για τη Θεία Λειτουργία, βάζει το πετραχήλι του και αρχίζει,

Ευλογημένη ή Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν, αποκρίνεται ο Ταγματάρχης Λιαρομάτης και η Θεία Λειτουργία στην Αγια-Σοφιά έχει αρχίσει. Μακάρι να μας αξιώσει ο Θεός να την ολοκληρώσουμε, σκέφτονται όλοι, και σταυροκοπιούνται με

κατάλυση. Οι αξιωματικοί μοιάζουν να τα 'χουν χαμένα, όλα έγιναν τόσο ξαφνικά και φαίνονται απίστευτα. Η Θεία Λειτουργία προχωρεί κανονικά. Η Αγια-Σοφιά ύστερα από 466 ολόκληρα χρόνια ξαναλειτουργείται! ο παπα-Λευτέρης συνεχίζει. Όλα γίνονται ιεροπρεπώς, σύμφωνα με το τυπικό της Εκκλησίας. Ακούγονται τα «ειρηνικά», το «Κύριε ελέησον», «ο Μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού...», πού γράφτηκε από τον ίδιο τον Ιουστινιανό με την προσταγή και την φροντίδα του οποίου χτίστηκε και η Αγια-Σοφιά. Ακολουθεί η Μικρή Είσοδος, το «Τη Υπερμάχω Στρατηγώ...», ο Απόστολος από τον Ταξίαρχο Φραντζή και το Ευαγγελικό Ανάγνωσμα από τον παπα-Λευτέρη. Χρέη νεωκόρου εκτελεί ο Υπολοχαγός Νικολάου. Στο μεταξύ η Αγια-Σοφιά αρχίζει να γεμίζει με Τούρκους. ο παπα-Νουφράκης δεν πτοείται και συνεχίζει. Οι άλλοι κοιτάζουν σαστισμένοι πότε τον ατρόμητο παπά και πότε τους Τούρκους, πού μέχρι εκείνη τη στιγμή παρακολουθούν σιωπηλοί μη μπορώντας ίσως να πιστέψουν στα μάτια τους, γιατί αυτό πού γινόταν εκείνη την ώρα μέσα στην Αγια-Σοφιά ήταν πραγματικά κάτι το απίστευτο. Μετά το Ευαγγέλιο ακολουθεί το Χερουβικό από τον Ταγματάρχη Λιαρομάτη, ενώ ο παπα-Λευτέρης τοποθετεί το αντιμήνσιο πάνω στο τραπεζάκι, για να κάνει την Προσκομιδή. Οι Τούρκοι συνεχώς πληθαίνουν. Οι ώρες είναι δύσκολες, αλλά και ανεπανάληπτες, επικές. ο παπα-Νουφράκης συνεχίζει. Βγάζει από την τσάντα ένα μικρό Άγιο Ποτήριο, ένα δισκάριο, ένα μαχαιράκι, ένα μικρό πρόσφορο κι ένα μικρό μπουκαλάκι με νάμα. Με ιερή συγκίνηση και κατάλυση κάνει την προσκομιδή, ενώ ο Λιαρομάτης συνεχίζει να ψάλει το Χερουβικό. Όταν ολοκλήρωσε την Προσκομιδή, στρέφεται στον Υπολοχαγό Νικολάου, του λέει ν' ανάψει το κερί για να ακολουθήσει η Μεγάλη Είσοδος. ο νεαρός Υπολοχαγός προχωρεί μπροστά με το αναμμένο κερί και ακολουθεί ο παπάς βροντοφωνάζοντας: «Πάσαντων ημών μνησθείη Κύριος ο Θεός...». Στη συνέχεια ακολουθούν οι «Αιτήσεις» και το «Πιστεύω», το οποίο είπε ο Φρατζής.

Στο μεταξύ η Αγια-Σοφιά, έχει γεμίσει με Τούρκους κι ανάμεσα τους υπάρχουν και πολλοί Έλληνες της Πόλης, πού βρέθηκαν εκεί αυτή την ώρα και παρακολουθούν με συγκίνηση τη λειτουργία, χωρίς να τολμούν να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους «δια τον φόβον των Ιουδαίων» δηλαδή των Τούρκων.

Μόνο κάποιες στιγμές δεν μπορούν να συγκρατήσουν τα δάκρυα, πού τρέχουν από τους οφθαλμούς τους και για να μην προδοθούν φροντίζουν και τα σκουπίζουν πριν γίνουν «πύρινο» ποτάμι και τότε ποιος θα μπορούσε να τα συγκρατήσει. Η Λειτουργία στο μεταξύ φτάνει στο ιερότερο σημείο της, την Αναφορά. ο παπα-Λευτέρης, με πάλλουσα από τη συγκίνηση φωνή, λέει: «Τα Σα εκ των Σων, Σοι προσφέρομεν κατά πάντα και δια πάντα». Όλοι οι αξιωματικοί γονατίζουν και η φωνή του Ταγματάρχη Λιαρομάτη ακούγεται να ψέλνει το «Σε υμνούμεν, Σε ευλογούμεν, Σοι ευχαριστούμεν, Κύριε, και δεόμεθά Σου, ο Θεός ημών». Σε λίγη

ώρα η αναίμακτη θυσία του Κυρίου μας έχει τελειώσει στην Αγια-Σοφιά, ύστερα από 466 ολόκληρα χρόνια!! Ακολουθεί το «Άξιον εστίν», το «Πάτερ ημών», το «Μετά φόβου Θεού πίστεως καί αγάπης προσέλθετε» καί όλοι οι αξιωματικοί πλησιάζουν καί κοινωνούν τα Άχραντα Μυστήρια. ο παπα-Λευτέρης λέει γρήγορα τις ευχές καί ενώ ο Λιαρομάτης ψέλνει το «Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον...» καταλύει το υπόλοιπον της Θείας Κοινωνίας καί απευθυνόμενος στον Υπολοχαγό Νικολάου του λέει: «Μάζεψε τα γρήγορα όλα καί βαλτά μέσα στην τσάντα», Ύστερα κάνει την Απόλυση! Η Θεία Λειτουργία στην Αγια-Σοφιά, έχει ολοκληρωθεί.

Ένα όνειρο δεκάδων γενεών Ελλήνων έχει γίνει πραγματικότητα. ο παπα-Νουφράκης καί οι τέσσερις αξιωματικοί είναι έτοιμοι να αποχωρήσουν καί να επιστρέψουν στο πλοίο. Η Εκκλησία όμως είναι γεμάτη Τούρκους, οι οποίοι έχουν αρχίσει να γίνονται άγριοι, επιθετικοί συνειδητοποιώντας τι ακριβώς είχε συμβεί. Η ζωή τους κινδυνεύει άμεσα. Όμως δε διστάζουν, πλησιάζει ο ένας τον άλλο, γίνονται «ένα σώμα», μια γροθιά καί προχωρούν προς την έξοδο. Οι Τούρκοι είναι έτοιμοι να τους επιτεθούν, όταν ένας Τούρκος αξιωματούχος παρουσιάζεται με την ακολουθία του καί τους λέει: «Ντουρούν χέμεν» (αφήστε τους να περάσουν). Το είπε με μίσος. Θα ήθελε να βάψει τα χέρια του στο αίμα τους, όμως εκείνη τη στιγμή έτσι έπρεπε να γίνει, αυτό επέβαλαν τα συμφέροντα της πατρίδας του, δεν ήταν χρήσιμο γι' αυτούς να σκοτώσουν τώρα πέντε ανθρώπους.

Πηγή: απόσπασμα από το ομώνυμο άρθρο του Ανδρέα Κυριάκου στο περιοδικό «Τα Πάτρια» σελ. 4-5, 57-61, 1996.